

P3. ALGUNS FILÒSOFS PRESOCRÀTICS

Preguntes: Quins van ser els primers filòsofs? Quins van ser els primers problemes que es van plantejar? Com podem explicar la pluralitat i el canvi en la naturalesa?

HERÀCLIT (544-580 a.C.):

“Ningú es banya dues vegades en el mateix riu”.

“És el mateix vida i mort, vetllar i dormir, joventut i vellesa; aquelles coses es canvien en aquestes i aquestes en aquelles.”

“Panta rei”: Tot flueix. El continu esdevenir de les coses. Món sempre canviant. Flux constant en el que les coses són i no són, ja que el canvi es permanent. Tot canvia, però aquest canvi no és un esdevenir irracional (al·lògic, caòtic, sense ordre), sinó que està regit per una llei, el logos i té com a principi o argé, el foc. El foc com a símbol de transformació i lluita. La Lluita d’oposats és el principi de dinamisme de l’univers.

El logos és per Heràclit la llei que regeix el món:

- Visió agonística; No és una lluita en que hi hagi oposats bons o dolents (com passa en l’escola pitagòrica).
- Oposats dependents: plaer/dolor salut/malaltia,... Cada n és impossible sense l’altre.
- Proporcionalitat: Un canvi en una direcció en comporta un altre d’equivalent en la direcció contrària.
- Expressions d’una mateixa realitat: la unitat profunda de les coses.

El logos és com la raó que capta la llei que regeix el món. L’objectiu és captar la unitat que hi ha sota el devenir.

El món racional només pot captar el canvi en tant que transformació i comprendre que no podrà apressar mai aquesta realitat canviant.

Sentits i raó ens mostren les dues cares de la realitat. Mentre els sentits ens mostren el continu esdevenir de les coses, la raó en mostra la seva unitat profunda. Ambdues posseeixen valor ontològic.

PARMÈNIDES (515-450 a.C.):

Obra escrita: “sobre la natura” que inclou l’anomenat “poema de Parmènides.” En el poema es planteja què és la realitat? I com es possible el canvi? Parmènides acabarà negant el canvi.

El poema té dues parts:

- Una part dedicada a la via de la veritat, anomenada la via del ser.
- Una segona part dedicada a la via de l’opinió o doxa, anomenada via del no ser.

Via del a veritat es coneix com la via de la raó. La via dels sentits es la que dona accés a l’opinió.

Contraposa

sentits	Raó
Opinió (Doxa)	Coneixement (Veritat)
Aparença, il·lusió	Realitat
Error	Certesa
Foscor	Llum

Els sentits ens presenten un món de canvis on les coses són i no són alhora. **No és possible que una cosa sigui i no sigui alhora.**

La veritat ha de perdurar sempre, sense canvis ni modificacions. El món que ens mostren els sentits és no ser, pura falsedat.

perquè una cosa sigui ha de ser sempre, per tant ha de ser ingènit, immòbil, indivisible, únic i etern. I així és el ser. "El ser és, i el no ser no és" Tan sols la racionalitat és.

El món racional està configurat d'objectes absoluts i eterns que permeten el pensament exacte i indiscutible, mentre que l'experiència només ens pot proporcionar opinions variables de poc o cap rigor.

La realitat no és física, és metafísica, és pensament pur que no admet canvi ni creença, i que s'hi accedeix a través de la raó. Aquesta realitat metafísica és el Ser. El Ser, igual que l'univers matemàtic anul·la tota possibilitat de incertesa o falsedat.

L'ESCOLA PITAGÒRICA. (580/572 -496 a.C.):

Se'n coneixen poques coses, ja que hi regia com a principi vital el secret. Al principi va tenir pocs deixebles, als quals, per poder entrar a l'escola, sotmet a ritus d'iniciació. Mica en mica va anar augmentat els seus seguidors fins que la seva figura va esdevenir llegendària.

Van combinar l'activitat científica (són rellevants les seves investigacions en música, matemàtiques i astronomia) amb les seves idees religioses (els seus membres van sostenir les doctrines òrfiques, que després van influir en la filosofia de Plató) i l'activisme polític de clara tendència antidemocràtica. Van exercir el seu poder en diferents ciutats fins que, al s.V. una rebel·lió de caràcter democràtic els va enderrocar.

- La doctrina òrfica, es basa en l'afirmació del dualisme cos-ànima. Doctrina del Soma-sema. El cos (soma) és una presó o tomba (sema) per a l'ànima. L'ànima transmigra d'un cos a un altre i es reencarna mentre no es purifica.. La manera de purificar l'ànima és mitjançant el control del cos (sometent-lo a les regles pitagòriques) i mitjançant la contemplació de la veritat (la dedicació al coneixement a través de la filosofia té com a objectiu investigar el principi de l'ordre manifest en l'univers.
- Teoria musical: Es sustenta en una altra dualitat: el que és limitat i el que és il·limitat. Descobriment que els intervals musicals principals (consonàncies perfectes de l'escala musical) poden expressar-se ne simples relacions numèriques entre els 4 primers nombres (2/1, 3/2 i 4/3).

La bellesa, l'harmonia, l'ordre, les consonàncies perfectes (el que és limitat), són fruit d'imposar un límit (proporció o nombre) al que és il·limitat (l'indefinit continu del so).

- Teoria dels nombres: Els principis del que és limitat i il·limitat serà per als pitagòrics allò subjacent en tot l'univers.

La inexistència d'una notació numèrica, va fer que els pitagòrics representessin els nombres per mitjà de punts. Van barrejar principis aritmètics i geomètrics. Aquestes unitats-punts funcionaven també com la base de la matèria física.

Connexió música i matemàtiques: identificaren el que és il·limitat amb el que és parell i el limitat amb l'imparell.

Alguns presocràtics consideraran la informació del sentits (**empirisme**) com a punt de partida imprescindible per a tota teoria racional.

Altres en canvi, valoraran aquesta informació com un simple engany, una mera aparença, i proposaran una teoria filosòfica elaborada exclusivament mitjançant l'ús de la raó (**racionalisme**)

